

Joanna Bereźnicka

Wydział Nauk Ekonomicznych

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Struktura aktywów a poziom ich rentowności w gospodarstwach rodzinnych¹

Wstęp

Aktywa są niezbędnym elementem każdej działalności produkcyjnej. W rolnictwie występuje bardzo duże unieruchomienie aktywów [Stańko, Płonka 2010, s. 152–162] przejawiające się znacznym udziałem aktywów trwałych w aktywach ogółem, co powoduje duże ograniczenia w generowaniu korzyści ekonomicznych i finansowych. W efekcie może to zwiększać ryzyko osiągnięcia deficytowości jako przejaw ujemnych wyników ekonomicznych i finansowych. Ocena wyposażenia w składniki majątkowe odbywa się przez badanie ich struktury. Analiza struktury aktywów pozwala na ocenę sytuacji majątkowej w zakresie potencjału przedsiębiorstwa [Łukasik 2009, s. 85], a także stopnia elastyczności zaangażowanego kapitału oraz stopnia związanego z tym ryzyka. Trwałe elementy majątku przedsiębiorstwa charakteryzują się mniejszą płynnością i elastycznością. Celem opracowania było zbadanie struktury aktywów i ocena ich rentowności w gospodarstwach rodzinnych w zależności od stopnia unieruchomienia majątku w ujęciu statycznym (ROA) oraz dynamicznym z wykorzystaniem przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej (GROA).

Metodyka badań

Badaniami objęto 1117 gospodarstw rodzinnych z województwa mazowieckiego, które w okresie 2004–2008 nieprzerwanie uczestniczyły w zbieraniu danych na potrzeby FADN. Wszystkie podmioty zostały podzielone na dwie grupy g1 i g2, a kryterium podziału stanowiła mediana poziomu unieruchomienia majątku. Struktury majątku obliczona według formuły:

$$Wsm = \frac{AT}{AO}$$

¹ Praca finansowana ze środków na naukę w latach 2010–2012 jako projekt badawczy nr N N 113551738.

gdzie:

AT – wartość aktywów trwałych,

AO – wartość aktywów obrotowych.

Poziom mediany był zróżnicowany w kolejnych latach i wahał się od około 5 w latach 2004–2005 do 4,5–4,14 w trzech ostatnich latach objętych badaniem. Liczby te wskazują na bardzo duże unieruchomienie aktywów², co może mieć konsekwencje w możliwości generowania dochodów czy przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej wskutek generowania zbyt wysokich kosztów (wydatków) stałych oraz malejącej elastyczności przedsiębiorstwa. Z drugiej jednak strony może wskazywać na działania modernizacyjne, co odzwierciedla pozytywne tendencje rozwojowe [Leszczyński, Skowronek-Mielczarek 2000, s. 62].

W celu zbadania zróżnicowania wydzielonych grup w zakresie poziomu dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego oraz rentowności aktywów przeprowadzono test Kołmogorowa-Smirnowa. Zdecydowano się na wykorzystanie testu nieparametrycznego, ponieważ analizowane zmienne nie charakteryzowały się rozkładem normalnym, co powoduje, że nie został spełniony jeden z warunków umożliwiających wykorzystanie testów parametrycznych [Stanisz 1999, s. 205–210]. Rentowność aktywów została obliczona z wykorzystaniem standardowej formuły jako relacja zysku do aktywów [Sierpińska, Jachna 2006, s. 201–203; Pomykańska, Pomykański 2007, s. 94]. Przy czym, ponieważ kategoria zysku w gospodarstwach rodzinnych nie występuje, jako miarę efektywności przyjęto poziom dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolniczego, a dla pogłębienia analizy obliczono także gotówkową stopę zwrotu z aktywów, jako relację przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej do wartości aktywów. Taki sposób postępowania wynika z faktu, że gospodarstwa wykazujące większe unieruchomienie majątku będzie charakteryzował wyższy poziom amortyzacji, która wpływa na wysokość dochodu. To może przesądzać o osiągnięciu przez gospodarstwa z g2 gorszych wskaźników rentowności, natomiast w rzeczywistości tak być nie musi.

Wyniki badań

W tabeli 1 zestawiono dane liczbowe charakteryzujące badane gospodarstwa w zakresie ich wyposażenia w czynniki produkcji: ziemię, pracę i kapitał³.

² Podobny poziom unieruchomienia aktywów zaobserwowała również w swoich badaniach Gołębiewska [2010, s. 241–244].

³ Kapitał został w pracy potraktowany jako aktywa wyłącznie rzeczowe, ale bez wartości ziemi. Ziemia jest odrębnym czynnikiem w rolnictwie i nie powinna być zaliczana do kapitału. Dodatkowo występuje problem z ustaleniem wartości ziemi. W badanym okresie wycena ziemi doko-

Tabela 1

Wyposażenie w czynniki produkcji grup gospodarstw w okresie 2004–2008

Wyszczególnienie	2004		2005		2006		2007		2008	
	g1	g2	g1	g2	g1	g2	g1	g2	g1	g2
Aktywa trwałe [tys. zł]	253	392	249	402	327	496	348	583	381	585
Aktywa obrotowe [tys. zł]	86	45	81	50	93	58	100	66	112	67
Ziemia [ha UR]	22,8	17,3	22,6	18,6	23,8	18,0	23,9	19	24,7	19,3
Praca [AWU]*	2,13	2,12	2,12	2,14	2,10	2,36	2,00	2,35	2,07	2,39

*Zasoby pracy są mierzone za pomocą jednostek przeliczeniowych AWU, AWU = 2200 godzin w ciągu roku.

Źródło: Obliczenia własne.

Średnia wartość aktywów trwałych w g1 oscylowała w granicach 250 tys. zł w dwóch pierwszych latach analizy i ulegała stopniowemu zwiększaniu do poziomu 381 tys. zł w 2008 r. W g2 natomiast już w pierwszym roku analizy wartość trwałych składników majątku wynosiła ponad 380 tys. zł, a w ostatnim osiągnęła poziom około 590 tys. zł. Wartość średnia aktywów trwałych zmieniała się w badanym okresie w podobnym stopniu, czyli wzrosła o około 50%, przy czym w g2 ta zmiana była nieznacznie większa (dodatkowe 3 p.p.). Gospodarstwa z g1 dysponowały niemal dwukrotnie większą wartością aktywów obrotowych aniżeli te z g2 i oscylowała ona w granicach od 86 tys. zł (2004 r.) do 112 tys. zł. (2008 r.). W badanym okresie nastąpił wzrost średniej wartości majątku obrotowego w obu badanych grupach, przy czym warto zauważyć, że był on szybszy w g2. W 2008 r. w porównaniu do 2004 r. nastąpiło zwiększenie średniej wartości aktywów o około 50% w g2, natomiast w g1 o około 30%. Stwierdzono, że gospodarstwa z g2 były mniejsze pod względem powierzchni użytków rolnych, co wskazywałoby na to, że mogą osiągać gorsze wyniki ekonomiczne lub prowadzą takie kierunki, które nie wymagały posiadania ziemi, natomiast wymagały od rolnika znacznych środków trwałych, np. gospodarstwa w typie zwierzęta ziarnożerne. Zasoby pracy w badanych gospodarstwach były zbliżone w dwóch pierwszych latach, natomiast od 2006 r. wystąpiły nieznaczne różnice w poziomie AWU między wydzielonymi grupami, które wyniosło około 0,3 jednostki. Przeprowadzono analizę struktury aktywów trwałych i obrotowych, ponieważ uznano, że to pozwoli zweryfikować pogląd, czy większa wartość aktywów trwałych skutkuje inną strukturą wewnętrzną aktywów. W tabeli 2 zestawiono odpowiednie dane liczbowe dotyczące struktury aktywów.

nywana była w oparciu o stawki szacunkowe żyta oraz cenę 1 dt i podlegała znacznym wahaniom wskutek dużej zmienności cen żyta, co zniekształcało strukturę aktywów.

Tabela 2

Struktura aktywów oraz wewnętrzna struktura aktywów trwałych i aktywów obrotowych w grupach gospodarstw [%]

Wyszczególnienie	2004		2005		2006		2007		2008	
	g1	g2	g1	g2	g1	g2	g1	g2	g1	g2
Udział aktywów trwałych (AT) w aktywach ogółem	75	88	75	89	73	88	72	87	71	87
Udział budynków w AT	52	58	53	59	55	59	55	59	55	59
Udział maszyn i urządzeń w AT	41	33	38	32	37	32	36	32	36	33
Udział stada podstawowego w AT	7	9	8	9	8	9	9	9	9	8
Razem aktywa trwałe	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Udział zapasów w AO	45	45	41	42	39	40	45	45	46	51
Udział stada obrotowego w AO	22	20	23	24	22	22	20	20	21	20
Udział pozostałych aktywów obrotowych w AO	33	35	36	34	39	38	35	35	33	29
Razem aktywa obrotowe (AO)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: Obliczenia własne.

Aktywa trwałe w g1 stanowiły we wszystkich badanych latach ponad 70%, podczas gdy w grupie g2 udział ten wynosił niemal 90%. Mimo tych dość znaczących różnic struktura aktywów trwałych, jak i majątku obrotowego w grupach gospodarstw była zbliżona. Nie dziwi fakt, że największy udział stanowiły w aktywach trwałych budynki, natomiast w obrotowych zapasy. Z kolei zaskakujący był udział pozostałych aktywów obrotowych, który stanowił 1/3 wartości bardziej płynnych składników majątku, co wskazywać może, że rolnicy nie sprzedawali swoich produktów wyłącznie za gotówkę, albo jest to informacja o ilości środków pieniężnych pozostawionych w gospodarstwie rolnym. Ten ostatni argument jest mało prawdopodobny, ponieważ właściciele gospodarstw rodzinnych nie dzielą środków pieniężnych na te pozostawione w „zakładzie pracy” i przekazane rodzinie, wszystkie stanowią własność rodziny, czyli gospodarstwa domowego. Przez cały badany okres wielkości utrzymywały się na podobnych poziomach, co przy zmianie wartości aktywów świadczyło o proporcjonalnym zwiększaniu wartości w poszczególnych grupach aktywów. Największe wahania zaobserwowano w zapasach i był to efekt zmiennej sytuacji na rynku produktów rolniczych.

W tabeli 3 zestawiono dane dotyczące podstawowych miar ekonomicznych i finansowych w badanych grupach.

Koszty bezpośrednie w dwóch pierwszych badanych latach kształtowały się na różnych poziomach i wynosiły odpowiednio ponad 50 tys. zł i 40–44 tys. zł. Od 2006 r. następowało zmniejszenie tej różnicy do około 4–5 tys. zł. Prawdopodobnie był to skutek wstąpienia w struktury unijne, które spowodowało wzrost cen środków do produkcji rolnej. W latach 2006–2008 poziom kosztów w g1 wzrósł o 25%, natomiast w g2 o 31%. Może to świadczyć o zwiększeniu intensyfikacji produkcji w grupie g2, co pociągało za sobą ponoszenie wyższych kosztów bezpośrednich. W przypadku kosztów ogólnogospodarczych można zaobserwować odmienne zachowania gospodarstw z wyodrębnionych grup. Mianowicie gospodarstwa z g1 ponosiły koszty pośrednio związane z działalnością operacyjną na niższym poziomie aniżeli rolnicy z g2 – średnio o 13% w pierwszych dwóch latach, 23% w okresie 2006–2007 oraz 40% w ostatnim badanym roku. Należy stwierdzić, że rolnicy z g2 mniej racjonalnie zarządzali tymi kosztami. Trudno jednoznacznie wskazać przyczyny takiego postępowania właścicieli gospodarstw rodzinnych, być może był to efekt zwiększenia zatrudnienia pracowników najemnych (por. zasoby pracy tab. 1).

Koszty amortyzacji w g1 w okresie 2004–2007 kształtowały się na zbliżonym poziomie, tj. 18–19 tys. zł, dopiero w ostatnim badanym roku nastąpił wzrost, osiągając wartość 23 tys. zł. Jest to dość zaskakujące, z tego względu, że wartość aktywów trwałych systematycznie wzrastała. Wzrost ten mógł być spowodowany zwiększeniem wartości stada podstawowego, które nie podlega

Tabela 3

Poziom kosztów, dochodu oraz przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej [tys. zł]

Wyszczególnienie	2004		2005		2006		2007		2008	
	g1	g2	g1	g2	g1	g2	g1	g2	g1	g2
Koszty bezpośrednie	56	40	53	44	56	51	66	62	70	67
Koszty ogólnogospodarcze*	20	23	23	29	21	37	22	36	25	41
Amortyzacja	19	22	19	25	18	26	19	29	23	33
Dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego	37	31	45	42	54	53	65	58	58	46
Saldo gotówki z działalności operacyjnej	49	51	62	67	63	79	70	87	67	82

*Koszty ogólnogospodarcze zgodnie z metodyką FADN [Wyniki 2009, s. 21] obejmują wszystkie koszty ponoszone przez gospodarstwo, które nie są bezpośrednio związane z działalnością operacyjną gospodarstwa. Nie obejmują także amortyzacji.

Źródło: Obliczenia własne.

amortyzacji. Jednak w strukturze aktywów trwałych nie obserwowano znacznego wzrostu tego składnika majątku. To spostrzeżenie może stanowić przyczynek do dyskusji nad zasadnością obliczania amortyzacji w gospodarstwie rodzinnym na potrzeby zarządzania finansami, ten wątek jednak nie zostanie szerzej omówiony w niniejszym artykule. W g2 obserwuje się coraz wyższe wartości amortyzacji, co było konsekwencją powiększania trwałych składników majątku. Bez wątplenia koszty zużycia środków trwałych ujmowane są w rachunku dochodów gospodarstwa rodzinnego, powodując negatywny wpływ wysokości osiągniętego wyniku finansowego. Można zaobserwować, że dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego w obydwu grupach kształtował się na podobnym poziomie do końca 2006 r. Od 2007 r. obserwuje się, że gospodarstwa z g1 osiągały dochód na poziomie o około 8 tys. zł wyższym w porównaniu z g2 i był to efekt wysokiego kosztu niepieniężnego. Na uwagę zasługuje natomiast to, że ilość środków pieniężnych z działalności operacyjnej była o około 5–6 tys. zł wyższa w g2, a w 2008 r. nawet o 15 tys. zł. Takie wyniki wskazują, że gospodarstwa o „gorszej” strukturze aktywów podejmują właściwe decyzje w zakresie gospodarowania środkami pieniężnymi lub prowadzą takie kierunki produkcji (należą do typu rolniczego), dzięki którym uzyskują wyższe ceny za oferowane produkty. Aby to przypuszczenie zweryfikować, w tabeli 4 przedstawiono udział poszczególnych typów rolniczych w badanych grupach.

Gospodarstwa, które należą do g2 prowadzą kierunki produkcji, które wymagają większego zaangażowania środków trwałych, tj. hodują krowy mleczne

Tabela 4

Liczba gospodarstw według typu rolniczego w grupach gospodarstw [tys. zł]

Kierunek produkcji	2004		2005		2006		2007		2008	
	g1	g2	g1	g2	g1	g2	g1	g2	g1	g2
Uprawy polowe	115	123	92	72	73	62	81	49	85	61
Uprawy ogrodnicze	12	13	5	27	26	57	25	55	23	56
Uprawy trwałe	14	18	63	35	50	46	40	63	48	60
Krowy mleczne	34	45	37	108	31	115	42	89	44	88
Zwierzęta żywione w systemie wypasowym	60	66	65	113	63	113	81	118	96	130
Zwierzęta ziarnożerne	74	68	70	33	79	35	71	37	63	26
Mieszane	250	225	225	169	233	132	217	145	196	136
Razem	559	558	557	557	555	560	557	556	556	557

Źródło: Obliczenia własne.

i zwierzęta żywione w systemie wypasowym. Liczby z tabeli 4 wskazują, że gospodarstwa z g2 były wyspecjalizowane i dzięki temu mogły oferować większe partie jednorodnych produktów, otrzymując za nie wyższe ceny. Rolnicy, których gospodarstwa zaliczono do g1 w większym stopniu należeli do typu mieszanego. Wielkości bezwzględne dochodu, jak i salda gotówki z działalności operacyjnej są niewystarczającymi miarami do tego, aby stwierdzić, które gospodarstwa lepiej wykorzystują aktywa. W tym celu policzono wskaźniki rentowności aktywów w ujęciu statycznym i dynamicznym, a odpowiednie liczby umieszczono w tabeli 5.

Tabela 5

Wskaźniki rentowności aktywów w ujęciu statycznym i dynamicznym w badanych grupach gospodarstw [%]

Rok	Wskaźniki rentowności			
	ujęcie statyczne (ROA)		ujęcie dynamiczne (GROA)	
	g1	g2	g1	g2
2004	11,7	6,7	14,3	10,5
2005	14,4	10,0	19,3	15,6
2006	16,4	11,2	19,4	16,7
2007	18,8	11,4	18,9	17,3
2008	14,7	8,7	17,7	13,9

Źródło: Obliczenia własne.

Rentowność aktywów w gospodarstwach z g1 kształtowała się na poziomie ponad 11% w 2004 r. i w kolejnych latach wzrastała do osiągnięcia poziomu 14% w ostatnim badanym roku. Najwyższy poziom rentowności – dotyczy obu grup – osiągnęły gospodarstwa w 2007 r., który okazał się korzystnym rokiem dla rolnictwa⁴. W gospodarstwach z g2 wskaźniki rentowności aktywów w ujęciu statycznym wahały się odpowiednio od około 7 do niespełna 9%. Zatem w gospodarstwach, które charakteryzowały się większym unieruchomieniem majątku każda zainwestowana w aktywa złotówka przynosiła rolnikowi o kilka groszy mniej niż w porównywanej grupie (g1). Sytuacja ta była wynikiem osiągania przez gospodarstwa g2 niższego poziomu dochodu, co było konsekwencją zarówno zdecydowanie wyższych kosztów ogólnogospodarczych, jak i amortyzacji.

⁴ Por. [Runowski 2009, s. 274].

Tabela 6

Zróźnicowanie rentowności w wydzielonych grupach – wyniki testu Kołmogorowa-Smirnowa dla dwóch prób niezależnych

Zmienne	Maks. różnica ujemna	Maks. różnica dodatnia	p	Średnia g2	Średnia g1	Odch.std g2	Odch.std g1	N g2	N g1
2004									
dochód	-0,1406	0,0072	p < 0,001	31 043	39 633	86 164	59 629	558	559
przepływy	-0,0835	0,0179	p < 0,05	50 536	48 616	141 677	66 816	558	559
ROA	-0,2551	0,0071	p < 0,001	0,067	0,117	0,077	0,108	558	559
GROA	-0,2017	0,0107	p < 0,001	0,105	0,143	0,076	0,112	558	559
2005									
dochód	-0,1257	0,0126	p < 0,001	42 335	45 208	101 063	54 744	557	557
przepływy	-0,0844	0,0126	p < 0,05	67 100	62 079	142 660	72 229	557	557
ROA	-0,1920	0,0003	p < 0,001	0,100	0,144	0,088	0,125	407	393
GROA	-0,1818	0,0054	p < 0,001	0,156	0,193	0,091	0,158	407	393
2006									
dochód	-0,1334	0,0106	p < 0,001	53 152	54 975	124 436	72 441	560	555
przepływy	-0,0487	0,0348	p > 0,10	79 158	62 652	176 222	75 290	560	555
ROA	-0,2728	0,0000	p < 0,001	0,112	0,164	0,094	0,113	450	443
GROA	-0,1188	0,0208	p < 0,005	0,167	0,194	0,101	0,129	450	443
2007									
dochód	-0,1100	0,0090	p < 0,005	55 789	64 888	100 397	83 838	556	557
przepływy	-0,0051	0,0549	p > 0,10	86 933	69 772	178 556	89 686	556	557
ROA	-0,3755	0,0015	p < 0,001	0,114	0,188	0,124	0,109	70	78
GROA	-0,1132	0,0370	p > 0,10	0,173	0,190	0,118	0,114	70	78
2008									
dochód	-0,1859	0,0089	p < 0,001	46 197	57 935	84 162	86 211	557	555
przepływy	-0,0171	0,0385	p > 0,10	81 942	67 112	167 565	105 929	557	555
ROA	-0,2636	0,0036	p < 0,10	0,087	0,147	0,092	0,119	46	55
GROA	-0,2810	0,0071	p < 0,05	0,139	0,178	0,094	0,104	46	55

Zaznaczone (napisane czcionką półgrubą) wielkości są istotne na poziomie istotności $p < 0,05$.

Źródło: Obliczenia własne.

Gotówkowe stopy zwrotu z aktywów były na wyższym poziomie we wszystkich latach aniżeli klasycznie obliczane wskaźniki ROA, ponieważ saldo środków pieniężnych, stanowiące podstawę ich obliczania, było wyższe od dochodu z powodu braku amortyzacji. Przy czym w dalszym ciągu grupa g1 osiągała wyższe wielkości wskaźnika mimo niższego salda gotówki operacyjnej (por. tab. 3). Stwierdzono, że gospodarstwa z g2 były nadmiernie wyposażone w aktywa trwałe i nie generowały odpowiednio wysokich środków pieniężnych dla właścicieli. Rolnicy powinni większą uwagę zwrócić na koszty ogólnogospodarcze, które kształtowały się na zbyt wysokich poziomach, co także było przyczyną osiągania niższych stóp zwrotu z aktywów.

W tabeli 6 zestawiono wyniki testu Kołmogorowa-Smirnowa w celu sprawdzenia występowania różnic między wydzielonymi grupami w zakresie rentowności.

W latach 2004–2005 występowało istotne statystycznie zróżnicowanie w zakresie rozpatrywanych cech. Począwszy od 2006 r. różnice dotyczyły wyposażenia w składniki majątku trwałego, obrotowego, dochodu i ROA, natomiast nie występowało zróżnicowanie między grupami w zakresie przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej. Jednak mimo to gotówkowy wskaźnik był istotnie różny w g1 i g2. W latach 2007–2008 między g1 i g2 nadal występowało istotne zróżnicowanie w zakresie dochodu, natomiast wysokość zrealizowanych środków pieniężnych z działalności operacyjnej grup nie różniła się. Nie miało to jednak przełożenia na zróżnicowanie wskaźników GROA. Jedynie w 2008 r. między grupami wysokość wskaźnika wykazywała istotne zróżnicowanie, ale mimo różnic w poziomie dochodu nie stwierdzono takiego zróżnicowania w zakresie ROA. Przy czym warto zauważyć, że liczba ważnych obserwacji była w ostatnich dwóch latach niewielka. Wskazywać to może na bardzo dużą liczbę gospodarstw, które osiągały ujemne rentowności zarówno w ujęciu gotówkowym, jak i memoriałowym. Przedstawione w tabeli 6 wyniki stanowią potwierdzenie, że trudno jest jednoznacznie rozstrzygnąć, czy większe unieruchomienie majątku w gospodarstwach rodzinnych wywiera negatywny wpływ na rentowność aktywów.

Wnioski

Przeprowadzona analiza pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

1. Wydzielone ze względu na stopień unieruchomienia majątku grupy charakteryzowały się różnym wyposażeniem w czynniki produkcji. Grupa g1, która charakteryzowała się większą elastycznością, posiadała większe zasoby ziemi, ale mniejsze zasoby pracy i kapitału.

2. Udział aktywów trwałych w aktywach ogółem kształtował się w obu grupach na poziomie około 80–90%, jednak ze względu na produkcyjny charakter gospodarstw rodzinnych należy uznać go za normalny.
3. Mimo różnic w poziomie wyposażenia w aktywa trwałe, struktura wewnętrzna aktywów w badanych grupach była zbliżona, co potwierdza charakter produkcyjny i pokazuje, że w badanych grupach znalazły się gospodarstwa prowadzące różne kierunki produkcji i zaliczane do różnych typów rolniczych.
4. Gospodarstwa z g2 osiągały niższe dochody z rodzinnego gospodarstwa rolnego, ponieważ nieracjonalnie zarządzały kosztami ogólnogospodarczymi oraz, z uwagi na wysokie wyposażenie w aktywa trwałe, wykazywały wyższy poziom amortyzacji. Lepiej jednak wyglądała ich sytuacja w zakresie osiągniętych nadwyżek pieniężnych z działalności operacyjnej.
5. Gospodarstwa z g1 wykazywały wyższe stopy zwrotu z zaangażowanego kapitału, co było wynikiem raczej niższej wartości aktywów w porównaniu do osiągniętych wyników, a nie ich struktury. Znalazło to potwierdzenie w braku istotnych różnic między ROA (2008 r.) i GROA (2007 r.)

Literatura

- GOŁĘBIEWSKA B. (2010): *Struktura majątkowa i finansowanie działalności w gospodarstwach rolniczych o zróżnicowanych powiązaniach z otoczeniem*, Zeszyty Naukowe SGGW, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej nr 81, Warszawa.
- SIERPIŃSKA M., JACHNA T. (2006): *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
- LESZCZYŃSKI Z., SKOWRONEK-MIELCZAREK A. (2000): *Analiza ekonomiczno-finansowa firmy*, Difin, Warszawa.
- POMYKALSKA B., POMYKALSKI P. (2007): *Analiza finansowa przedsiębiorstwa*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
- STANISZ (1999): *Testy nieparametryczne cz. I*, Przegląd Medyczny nr 9.
- STAŃKO S., Płonka R. (2010): *Struktura aktywów a wyniki działalności gospodarstw rolnych w świetle danych polskiego FADN*, Zagadnienia Ekonomiki Rolnej nr 4, JERiGŻ-PIB, Warszawa.
- RUNOWSKI H. (2009): *Tendencje zmian w organizacji i ekonomice przedsiębiorstw rolnych na przykładzie studium przypadku*, Roczniki Nauk Rolniczych – Seria G, t. 96, z. 3.
- ŁUKASIK G. (red.) (2009): *Analiza finansowa w procesie decyzyjnym współczesnego przedsiębiorstwa*, Wyd. AE w Katowicach, Katowice.
- Wyniki standardowe uzyskane przez gospodarstwa rolne uczestniczące w polskim FADN w 2008 roku. Cz. 1*, Warszawa 2009.

The Asset Structure and the Level of ROA in Family Farms

Abstract

The article analyzes the structure and return on assets (ROA) in both static and dynamic way in family farms. Basing on the two groups of farms, it was stated that the structure diversified the assets owned. The study showed that the internal structure of the assets in separate groups was similar. However, the farms which showed lower immobility estate reached a higher level of return on assets. But it was a lower value of assets, because a group with higher level of immobilization made a better financial results.